

מעניני חודש ניסן

כתוב בפרק שירה, תפוח אומר (שה"ש ב) "כתפוח בעצי היער כן דודי בין הבנים צלו חמדתי וישבתי ופריו מתוק לחכי". ומבאר רבינו בביאורו לפרק שירה שנקרא פרק בשיר: "טבע התפוח שמתחיל לפרוח הפרי בניסן וגומר אחר חמשים יום בסיון כמ"ש חז"ל בשהש"ר פ"ב ממש כמו במתן תורה שהקב"ה הוציאנו ממצרים בניסן ואחר ג' יום נתן התורה וזה מורה להדיא על מתן תורה שישבו בצילו של מקום וזהו השירה שהתפוח אומר שמתוך טבעו נראה שבראוהו להיות משל על הקב"ה ועל מתן תורה.

מעניני ליל הסדר

שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה (קידוש)

הקשו המפרשים מפני מה אין מברכים בליל הסדר שעשה ניסים לאבותינו בימים ההם בזמן הזה וכמו שמברכים בחנוכה ובפורים, ואמר רבינו דאין כאן קושיא כלל, דמצוה שעיקרא דאורייתא כגון קידוש ואכילת מצה ומרור לא שייך לומר עליה "שעשה ניסים לאבותינו" משום שקיום המצוה לא תלוי כלל במה שהיה, כיון שהיא מצוה דאורייתא, ואחרי שהיא דאורייתא מה לנו אם היה נס או לא היה נס, הרי אנו מקיימים כי כך צוותה תורה, ואם כן אין מצוה שאפשר לברך עליה ברכה זו בליל הסדר, משא"כ מצוה שעיקרא דרבנן דרבנן תקנוה כגון הדלקת נר חנוכה, שייך לברך קודם ההדלקה ולומר שעשה ניסים, שמודים קודם קיום המצוה על ניסים שעשה לנו, וכן על קריאת המגילה מברכים שעשה ניסים כי ראוי לברך על מצוה שנתסדה כולה רק לזכר הנס (מפיו).

(שיח הפסח)

שו"ת לפרשת ויקרא

ש. העושה מצות גמ"ח וצדקה וכדומה ולא כיון לשם מצוה האם קיים המצוה, שהרי קי"ל דהרי מצות צריכות כונה.

ת. עי' רש"י ויקרא ה' י"ז. [וז"ל רשי שם, "ולא ידע ונשא עונו. ר' יוסי הגלילי אומר כו' ר' אלעזר בן עזריא אומר (דברים כד, יט.) כי תקצור קצירך בשדך ושכחת עומר בשדה (שם יג.), הרי הוא אומר למען יברכך וגו', קבע הכתוב ברכה למי שבאת על ידו מצוה בלא ידע, אמור מעתה היתה סלע צרורה בכנפיו, ונפלה הימנו, ומצאה העני ונתפרנס בה, הרי הקב"ה קובע לו ברכה" עכ"ל.]

(תשובות הגר"ח)

ש. בחומש שמות מצינו שהמקום ששם השרה הקב"ה את שכינתו נקרא בשם משכן. מדוע בחומש ויקרא יותר לא נקרא המקום הזה בשם משכן כי אם בשם אוהל מועד. וכן בפרשת תצוה מוצאים פעם משכן ופעם אוהל מועד.

ת. היינו הך ואחר שנגמר נקרא בשם אוהל מועד.

(קונטרס עזרת אליעזר על התורה)

ש. בויקרא פ"א פ"ב "דבר אל בני ישראל וכו' מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם הבקר לצאן, ואילו בשמות פ"ב פכ"א כתיב " מזבח אדמה תעשה לי וזבחת עליו את עלתיך ואת שלמיך את צאנך ואת בקרך" והקדים הצאן לבקר.

ת. דיש מקרים צריך להקדים המובחר והגדול, וכשמקריב צריך להקדים החשוב (שדרך להקריב מהם).

(חידושי הגר"ח קניבסקי על התורה)